

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul proiectului de act normativ

Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea Legii nr.146/1997 privind taxele judiciare de timbru

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1.Situația actuală. Justificarea urgenței

I. Odată cu adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.51/2008 privind ajutorul judiciar în materie civilă, au fost abrogate dispozițiile art.21 alin.(1) din Legea nr.146/1997. Dispozițiile abrogate au fost înlocuite, în parte, cu cele referitoare la acordarea ajutorului public judiciar și care cuprind, ca formă de sprijin acordat persoanelor cu venituri sub un anumit prag, și acordarea unor facilități la plata taxelor judiciare de timbru. Ordonanța de urgență nr.51/2008 este, însă, aplicabilă exclusiv persoanelor fizice, în timp ce prevederile abrogate (art. 21 din Legea nr.146/1997) erau aplicabile deopotrivă persoanelor fizice și persoanelor juridice. Prin urmare, având în vedere că regimul aplicabil taxelor judiciare de timbru justifică, în unele cazuri și în anumite condiții, acordarea unor facilități la plata taxelor de timbru nu numai persoanelor fizice, dar și persoanelor juridice, se propune o reglementare în cuprinsul Legii taxelor judiciare de timbru care să reflecte această necesitate și care să permită judecătorului să adapteze modul de executare a acestei obligații legale de plată la situația concretă a persoanei juridice care se află în situația de a se adresa instanței judecătorești.

Adoptarea unei reglementări care să revină la posibilitatea de acordare a unor facilități la plata taxelor judiciare de timbru și pentru persoanele juridice se justifică în special în cazul acelor taxe care se calculează la valoarea obiectului cererii, și în care quantumul taxei judiciare poate fi suficient de mare încât, dacă ar fi plătită deodată, ar produce dezechilibre în situația financiară a entității juridice sau, și mai problematic, să nu poată fi deloc plătită și să conducă la imposibilitatea persoanei juridice de a solicita în justiție recunoașterea unor drepturi.

Urgența promovării acestei reglementări este justificată de necesitatea de a înlătura, cât mai curând posibil, riscul apariției unor astfel de situații sau a celor de anulare a unor cereri de chemare în judecată pentru motivul neplății taxei de timbru, element pentru care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat constant soluții de condamnare a statelor, România fiind, la rândul său, condamnată într-o serie de cauze¹ în care s-a considerat că valoarea exorbitantă a taxei judiciare datorate și anularea acțiunii pentru neplata ei s-au constituit în piedici ale accesului liber la justiție. Nu este de ignorat nici actuala situație financiară cu efecte generalizate care afectează deja un număr mare de entități private și care cauzează blocaje în efectuarea plăților.

II. Un al doilea aspect avut în vedere de proiect este modul de plată al taxelor judiciare. Odată cu intrarea în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.51/2008, fondurile rezultate din plata taxelor judiciare de timbru au trecut de la bugetele locale, ca venituri la bugetul statului. Odată cu acest „transfer”, s-a modificat și „responsabilitatea” colectării taxelor și modul de plată, și anume la stat, prin unitățile de trezorerie. Datorită faptului că numărul unităților de trezorerie este mult mai mic decât numărul unităților CEC prin care se încasau anterior taxele, în sistemul de plată și încasare au apărut deficiențe majore, semnalate atât de justițiabili, de avocați, cât și de conducerea unor instanțe, situație care impune adoptarea de urgență a unor măsuri adecvate.

¹ Cu titlu de exemplu, cauza Weissman și alții contra României, Hotărârea din 24 mai 2006 a Curții Europene a Drepturilor Omului - Secția a III - a, publicată în M. Of. nr. 588 din 27 august 2007

III. Existența unei practici neunitare în modul de stabilire a taxei judiciare de timbru pentru anumite tipuri de acțiuni reclamă intervenția legislativă pentru lămurirea aspectelor ce au fost interpretate diferit.

a) Astfel, în ceea ce privește calcularea taxei judiciare de timbru în cazul cererilor prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de act autentic de înstrăinare a unor bunuri imobile, forma inițială a art.3¹ prevedea că taxa judiciară de timbru se calculează potrivit Ordonanței Guvernului nr. 12/1998 privind taxele de timbru pentru activitatea notarială. Odată cu abrogarea acestui act normativ (prin Legea nr.343/2006) și desființarea taxelor notariale, practica judiciară s-a împărțit între stabilirea taxei judiciare de timbru corespunzător art.3 – ca acțiuni neevaluabile în bani - și calcularea acesteia conform art.2, la valoarea bunului. Prima interpretare, care conduce la plata unei taxe judiciare în sumă fixă care nu depășește 19 lei este de natură a încuraja părțile ca, în loc să încheie actul în formă notarială, să recurgă la o acțiune judecătorească prin simularea unor cauze litigioase pentru eludarea prevederilor legale care stabilesc impozitul asupra tranzacțiilor imobiliare (care se calculează la valoare). În acest fel se aglomerează nejustificat rolul instanțelor, cu efectele negative cunoscute cauzate de supraîncărcarea acestora.

b) Pentru modul de timbrare a unor cereri în funcție de natura patrimonială sau nepatrimonială a obiectului lor, este necesară modificarea unor prevederi din cuprinsul Legii nr.146/1997, în sensul unei soluții mai judicioase și, în același timp mai simple, care se bazează pe faptul că în cazul drepturilor patrimoniale și al actelor juridice patrimoniale, acțiunile în constatare sau cererile în anulare, în declararea nulității, în rezoluțiune ori în reziliere au caracterul unei acțiuni în realizarea dreptului și tind la (re-)aducerea în patrimoniul reclamantului a unei valori patrimoniale, justificând taxarea acțiunii la valoarea bunului, indiferent de modul în care este formulată acțiunea și indiferent dacă se solicită sau nu, distinct, repunerea părților în situația anterioară.

2. Schimbări preconizate

I. Se propune completarea Legii nr.146/1997 privind taxele judiciare de timbru în sensul acordării posibilității instanței judecătorești de a încuviința anumite facilități la plata taxei judiciare de timbru persoanelor juridice.

Proiectul are în vedere acordarea a trei categorii de facilități la plata taxei de timbru: reducerea, eșalonarea și amânarea.

Din punct de vedere al condițiilor, principiul este acela al acordării uneia dintre cele trei forme de sprijin în acele situații în care plata taxei de timbru *in quantum integral și anticipat* introducerii unei cereri adresate instanței ar pune în pericol însuși demersul judiciar, prin aceea că imposibilitatea plății ar conduce la nepromovarea cererii ori la anularea acesteia sau ar crea dezechilibre majore în activitatea persoanei juridice. Pentru a facilita judecătorului o asemenea estimare, proiectul propune un criteriu obiectiv de apreciere: valoarea taxei care depășește 10% din media veniturilor nete pe ultimele 3 luni anterioare formulării cererii va justifica acordarea uneia dintre facilități, astfel încât riscul afectării demersului judiciar însuși să nu existe. Va rămâne la aprecierea judecătorului dacă va recurge doar la eșalonare ori amânare sau dacă va acorda o reducere a taxei de timbru, după cum este posibilă combinarea măsurii reducerii cu una din celelalte două forme. Este de subliniat că pragul de 10% din media veniturilor nete a ultimelor trei luni de activitate este doar un criteriu pentru a aprecia că valoarea taxei depășește caracterul rezonabil, în raport cu starea economico-financiară a persoanei juridice și cu condiția plății ei integrale și anticipate, dar nu este în mod necesar limita până la care va trebui redusă taxa, aceasta putând fi eșalonată astfel încât plata să nu creeze dificultăți majore în activitatea persoanei juridice.

Tot un criteriu legal obiectiv de acordare a facilităților este situația în care persoana juridică se află în curs de lichidare sau dizolvare ori bunurile acesteia sunt, în condițiile legii, indisponibilizate, dacă această situație conduce la imposibilitatea plății integrale și anticipate a taxei de timbru. În cazul în care, datorită în special indisponibilizării prin poprire a conturilor bancare, persoana juridică nu poate plăti taxa judiciară de timbru - deși în numeroase situații, la rândul ei aceeași persoană juridică, în calitate de creditor, are de recuperat o serie de creanțe - acordarea unei amânări la plata acesteia este o măsură de natură să evite intrarea într-un cerc vicios și într-un blocaj al activității.

Proiectul lasă instanței posibilitatea de a aprecia și în alte situații asupra necesității acordării unor facilități la plata taxei de timbru în favoarea persoanei juridice.

Sunt prevăzute norme procedurale pentru soluționarea cererii, ca și pentru cererea de reexaminare în cazul în care partea solicitantă sau partea adversă este nemulțumită de modul de soluționare a cererii.

II. În ceea ce privește cel de-al doilea aspect, se propune o „liberalizare” a modului de plată a taxelor judiciare, astfel încât aceasta să se poată face nu numai la unitățile trezoreriei statului, dar și prin unități bancare. Evident, în acest din urmă caz eventualele costuri ale operațiunilor bancare (comisioane) urmează a se suporta de client.

În ceea ce privește plata la unitățile trezoreriei, proiectul prevede posibilitatea efectuării ei în sistem on-line, ceea ce ar însemna o îmbunătățire radicală a sistemului actual. Intervalul de până la 1 martie 2009 ar urma să permită și în același timp să oblige autoritățile la reglementarea aspectelor de ordin tehnic pentru ca noul mod de plată să devină funcțional.

III. a) Pentru cererile introduse la instanțele judecătorești, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de act autentic de înstrăinare a unor bunuri imobile, se propune modificarea art.3¹ prin eliminarea trimiterii la un act normativ abrogat și clarificarea modului de stabilire a taxei judiciare de timbru, în sensul calculării la valoarea bunului ce face obiectul convenției. În felul acesta, încheierea unei tranzacții imobiliare va urma circuitul firesc, în formă autentică notarială, iar nu prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești.

b) Pentru acțiunile în constatare cu privire la drepturi patrimoniale și pentru cererile în anulare, în declararea nulității, în rezoluțiune ori în reziliere asupra actelor juridice patrimoniale indiferent dacă se solicită sau nu, distinct, repunerea părților în situația anterioară, taxarea acțiunii se va face la valoarea bunului, taxa cu valoare fixă prevăzută de art.3 urmând a fi datorată numai în cazul acțiunilor care au ca obiect drepturi, respectiv acte juridice nepatrimoniale.

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impact macro-economic – nu este cazul.

2. Impact asupra mediului de afaceri - proiectul nu are un impact direct, dar în actualul context ale crizei financiare cu efecte generalizate care afectează deja un număr mare de entități private și care cauzează dificultăți în efectuarea plăților, modificările propuse pot înlătura unele piedici în realizarea unor drepturi pe calea justiției și pot înlătura unele blocaje în special în domeniul comercial.

3. Impact social – Reprezintă o măsură de sprijin pentru entitățile private în ceea ce privește modul de plată a unor taxe de timbru în cazul în care valoarea acestora este foarte ridicată încât le periclitează activitatea sau le împiedică în exercitarea dreptului de acces la justiție prin insuficiența resurselor financiare.

4. Impact asupra mediului - proiectul nu are un astfel de impact.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (5 ani)

Fișa financiară

Secțiunea a 5-a

Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

1. Proiecte de acte normative suplimentare – nu este necesar.

2. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislația comunitară în materie – nu transpune în mod direct vreun act comunitar, dar reglementarea propusă este de natură să consolideze caracterul efectiv al dreptului de acces la justiție, astfel cum acesta rezultă din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

3. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente - proiectul nu are astfel de implicații;

4. Evaluarea conformității - proiectul nu are astfel de implicații;

5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente – proiectul nu are astfel de implicații.

Secțiunea a 6-a

Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

1. Procesul de consultare cu organizațiile neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate.

2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și modul în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul proiectului de act normativ – Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect;

3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative – Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect;

4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente - Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect

5. Consiliul Legislativ a avizat favorabil proiectul de ordonanță de urgență, prin avizul nr.1578/8.12.2008.

Secțiunea a 7-a

Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

Proiectul a fost afișat, începând cu data de 26 noiembrie 2008, pe pagina de Internet a Ministerului Justiției;

– Proiectul a fost prezentat și discutat în Comisia de dialog social din cadrul Ministerului Justiției din data de 4 decembrie;

2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice – proiectul nu are astfel de implicații.

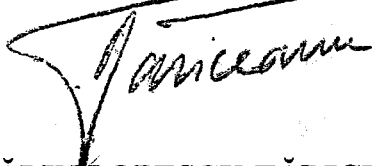
Secțiunea a 8-a

Măsuri de implementare a proiectului de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale – înființarea unor noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de lege anexat, în vederea aprobării Ordonanței de urgență a Guvernului pentru modificarea și completarea Legii nr.146/1997 privind taxele judiciare de timbru, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare.

PRIM-MINISTRU

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tăriceanu', written over a horizontal line that is part of the 'PRIM-MINISTRU' text above it.

CĂLIN POPESCU-TĂRICEANU